

**MILLAISIIIN NAISTEN JA PERHEIDEN ASUNNOTTOMUUTEEN TAI SEN UHKAAN
LIITTYVIIN HAASTEISIIN OLET TÖRMÄNNYT TYÖSSÄSI?**

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyskysely

Helmikuu 2019

Petra Gergov-Koskelo

Projektiasiantuntija, Nais erityisyys asunnottomuustyössä -hanke 2018-2020 (NEA)

KYSELYN KUVAUS

SurveyPal -kysely lähetettiin 30.1.2019 kaikille Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyksille. Vastausaikaa oli 14.2.2019 saakka (2vkoa). Kysely liittyi laajempaan Nais erityisyys asunnottomuustyössä -yhteishankkeeseen.

Kyselyn tavoitteena oli kerätä tietoa jäsenyhdistyksissä kohdatusta naisten ja perheiden asunnottomuudesta sekä sen uhasta. Toisena tavoitteena oli selvittää, onko yhdistysten työntekijöillä aiheeseen liittyviä koulutustarpeita. Lisäksi tavoitteena on jatkossa kehittää asiakkaiden asumispolkuja ja vahvistaa asumisen onnistumista.

Kyselyyn vastasi yhteensä 98 henkilöä, joiden vastaukset käsiteltiin nimettöminä.

NAISERITYISYYS ASUNNOTTOMUUSTYÖSSÄ -HANKE 2018-2020 (NEA)

NEA-hankkeen päätavoitteena on naisten asunnottomuuden poistaminen. Tavoitteena on myös ennaltaehkäistä asunnottomuutta ja asunnottomuuden uusiutumista, löytää piiloasunnottomia sekä tukea asunnottomien naisten asunnon saantia.

Kolmivuotisen (2018-2020) yhteishankkeen rahoittaja on [STEA](#) ja sen koordinaattorina toimii [Y-Säätiö](#). Ensi- ja turvakotien liiton lisäksi mukana olevat osahanketoimijat ovat: [Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö](#), [Helsingin ensikoti ry](#), [Turun ensi- ja turvakoti ry](#), [Sininauhasäätiö](#), [EJY ry](#), [A-klinikkasäätiö](#) sekä [Vailla vakinaista asuntoa ry](#).

Yhteistyössä ovat mukana myös: [Espoon](#), [Helsingin](#), [Vantaan](#), [Tampereen](#) ja [Turun](#) kaupungit, [Monika-Naiset liitto ry](#) ja [Kriminaalihuollon tukisäätiö](#).

Lisätiedot:

Petra Gergov-Koskelo, projektiasiantuntija

p. 050 515 0441, petra.gergov-koskelo@etkl.fi

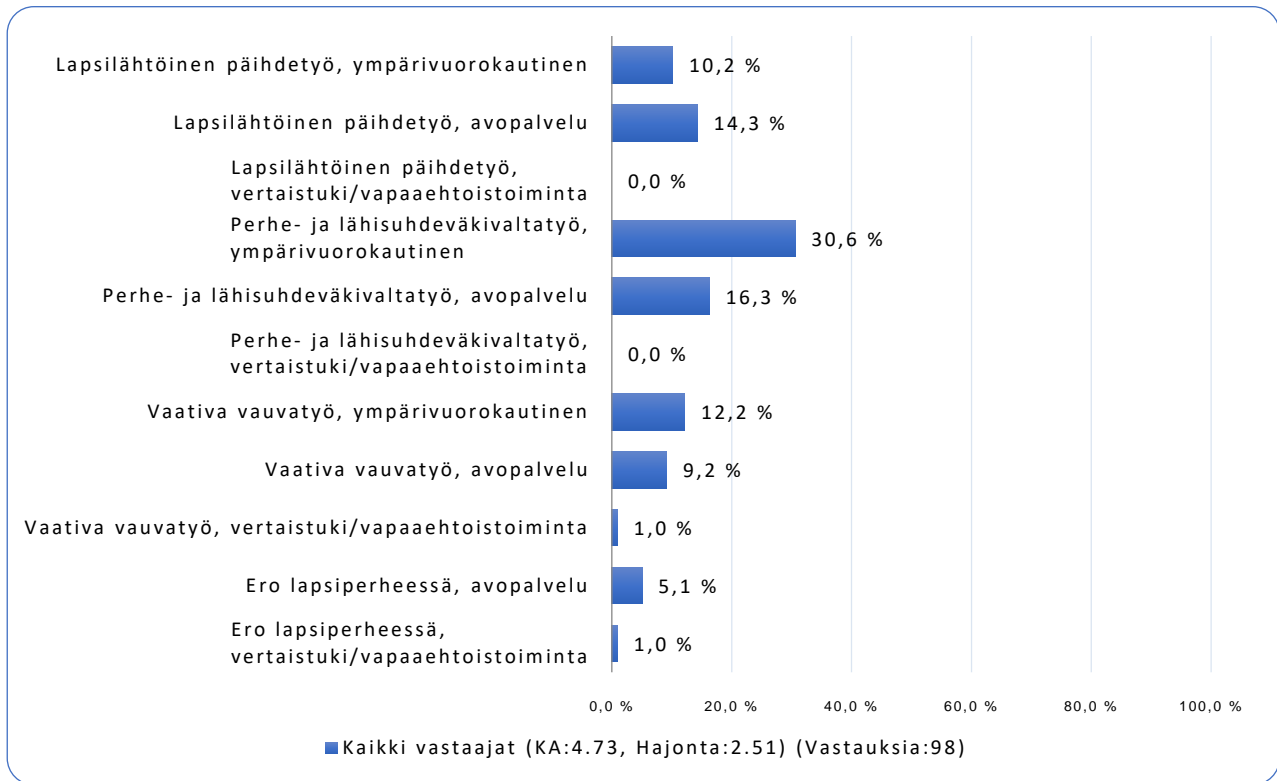
https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/hankkeet/#nea-hanke_nais erityisyys_asunnottomuustyossa

<https://www.facebook.com/NEAhanke/>

SISÄLLYSLUETTELO

VASTAAJIEN TYÖMUOTO JA TYÖTEHTÄVÄ:	1
1. TYÖSSÄ KOHDATUN NAISTEN/PERHEIDEN ASUNNOTTOMUUDEN TAI SEN UHAN YLEISYYS.....	2
2. TALOUS- JA VELKAONGELMAT SUURIMPANA SYYNÄ NAISTEN TAI PERHEIDEN KOKEMAAN ASUNNOTTOMUUTEEN TAI SEN UHKAAN	3
3. ASUMISEN TUKEMINEN KUULUU TYÖNKUVAAN.....	4
4. PALVELUOHJAUS KÄYTETYN KEINON ASIAKKAAN ASUMISEN JA ARJEN HALLINNAN TUKEMISESSA	5
5. ASIAKASTA OSATAAN NEUVOA ASUNNON HAKEMISESSA	7
6. NAISTEN ASUMISEEN LIITTYVÄT ERITYISTARPEET NOUSEVAT ESIIN	8
7. VÄKIVALTATYÖN ASIAKKUUKSET PITKITTÄVÄT JOHTUEN SOPIVIEN ASUNTOJEN PUUTTEESTA	9
8. ASIAKKUUDEN JÄLKEINEN TUKI ALKAA USEIMMITEN JO NYKYISEN ASIAKKUUDEN AIKANA.....	10
9. ASIAKKUUDEN JÄLKEISTÄ TUKEA TARJOAVAT TAHOT	11
10. ASIAKKUUDEN JÄLKEISET TUKIMUODOT	11
11. EPÄVIRALLINEN ASUMISEN TUKI YLEISINTÄ.....	12
12. TUEN RIITTÄVYYTTÄ ASIAKKUUDEN JÄLKEEN HANKALA ARVIOIDA	14
13. ASIAKKUUDEN JÄLKEISEN TUEN PITUUTTA EI USEIN TIEDETTÄ.....	15
14. SUURIMPINA ASUNNON SAAMISEN ESTEINÄ NÄYTTÄYTYIVÄT TALOUDELLISET VAIKEUDET SEKÄ KULTTUURITAUSTAAN LIITTYVÄT TEKIJÄT	15
15. PUOLTOLAUSUNNON VAIKUTUS ASUNNON SAAMISEEN EPÄSELVÄÄ	16
16. YHTEISTYÖ/ASUMISPOLUT VUOKRANANTAJIEN KANSSA KAIPAAVAT SELKEITÄ KÄYTÄNTÖJÄ.....	17
17. TÄRKEIMMÄT YHTEISTYÖKUMPPANIT LIITTYEN NAISTEN JA PERHEIDEN ASUNNON SAAMISEEN JA ASUMISEN ONNISTUMISEEN.....	18
18. MITÄ MUUTA HALUAISIT VIELÄ KERTOA?.....	19
YHTEENVETO	20

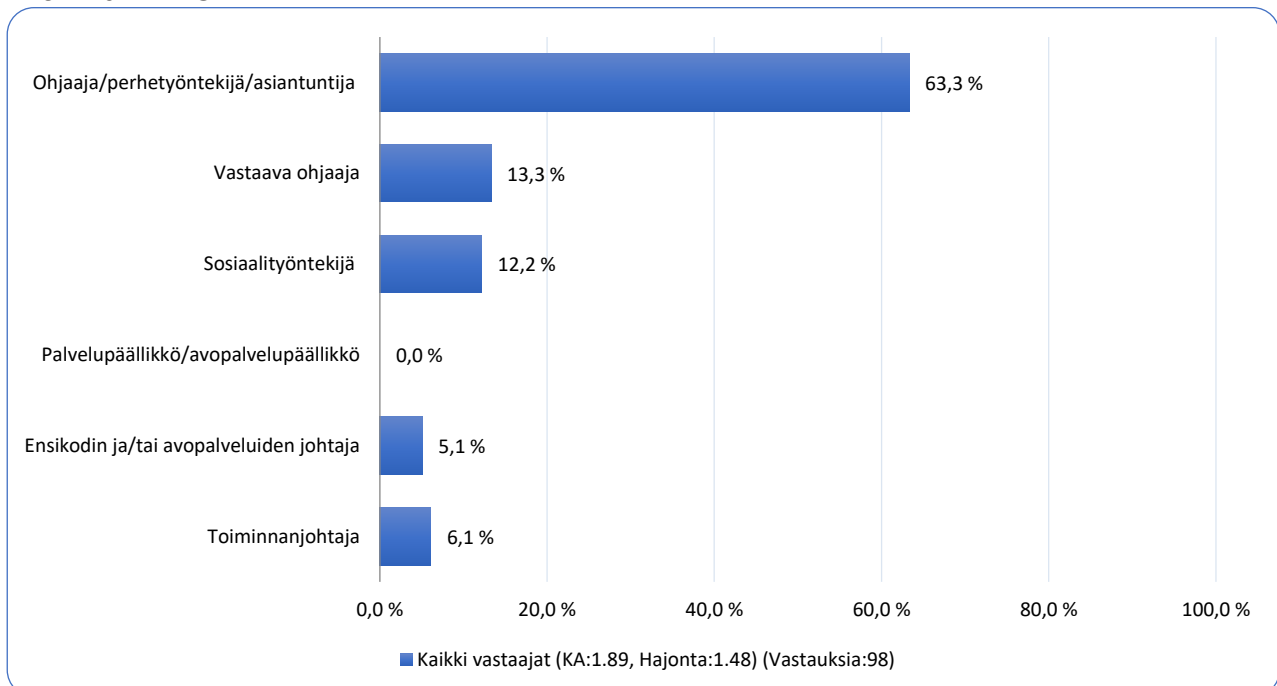
VASTAAJIEN TYÖMUOTO:

Kuvio 2: Oma työmuoto

Naisten ja perheiden asunnottomuus tai sen uhka näytti aiheena puhuttelevan erityisen paljon perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyötä tekeviä, sillä heitä oli kyselyyn vastanneista melkein puolet (46,9%).

VASTAAJIEN TYÖTEHTÄVÄ:

Kuvio 3: Työtehtävä

Suurin osa (N= 62) vastaajista toimi ohjaajan, perhetyöntekijän tai asiantuntijan työtehtävässä. Seuraavaksi eniten oli vastaavia ohjaajia (N=13) ja sosiaalityöntekijöitä (N=12).

1. TYÖSSÄ KOHDATUN NAISTEN/PERHEIDEN ASUNNOTTOMUUDEN TAI SEN UHAN YLEISYYS

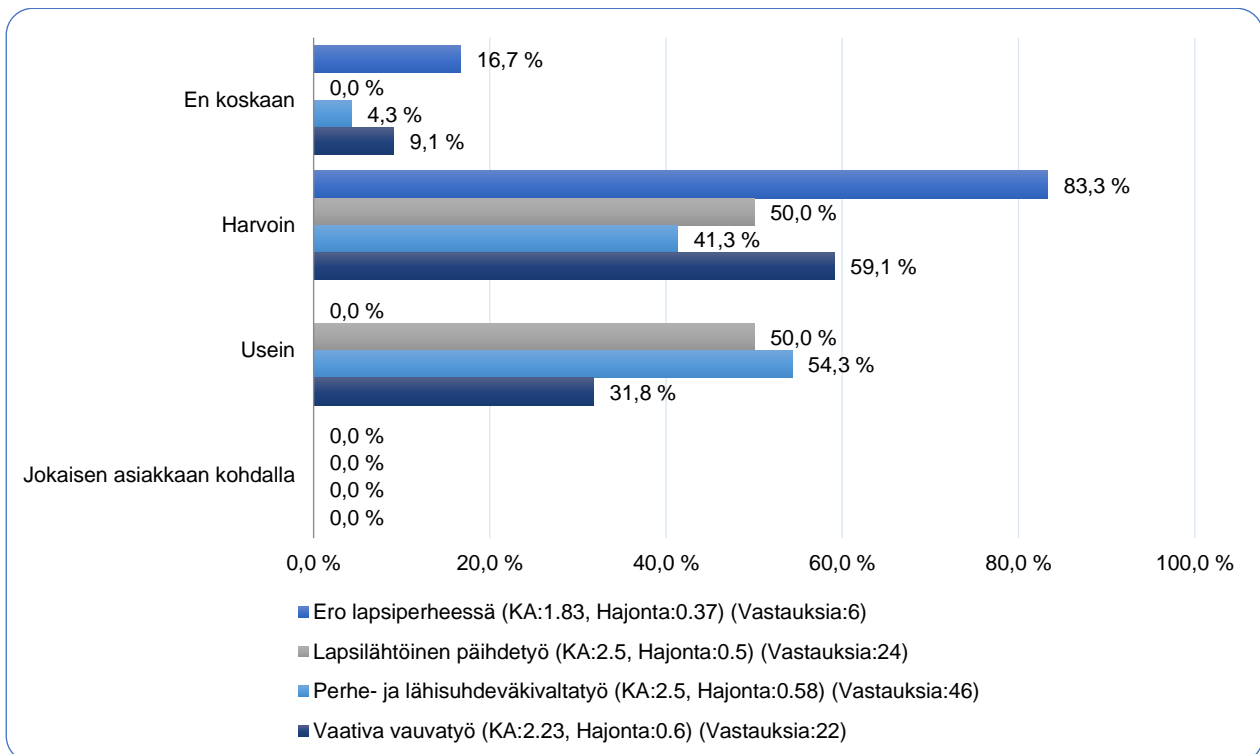
Siinä kuinka usein naisten tai perheiden asunnottomuuteen tai sen uhkaan törmätään työssä, oli nähtävissä selkeitä työmuotokohtaisia eroja, erityisesti verrattaessa ympärivuorokautisia yksiköitä ja avopalveluja. Kyselyn yhteisvastauksissa erot eivät näkyneet, mutta nousivat esiin tarkasteltaessa vastauksia työmuotokohtaisesti.

Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön ympärivuorokautisissa yksiköissä asunnottomuus tai sen uhka näkyi 83,3% vastaajista (25) mukaan usein, mutta avopalveluiden työntekijöistä 87,5% (14) kertoi kohtaavansa asumiseen liittyviä haasteita vain harvoin.

Lapsilähtöisessä päihdetyössä asunnottomuus tai sen uhka näkyi avopalveluissa työskentelevien vastaajien työssä harvoin 64,3%:lla (9), mutta ympärivuorokautisissa yksiköissä työskentelevillä vastaajilla usein 70%:lla (7).

Vaativassa vauvatyössä asunnottomuus tai sen uhka näkyi ympärivuorokautisissa yksiköissä työskentelevien vastaajien työssä yhtä paljon joko harvoin 50% (6) tai usein 50% (6). Avopalveluissa asunnottomuus tai sen uhka näkyi työssä vain harvoin 66,7%:lla (6), ei koskaan 22,2%:lla (2) ja usein 11,1%:lla (1) vastaajista.

Ero lapsiperheessä -työtä tekevät kertoivat kohtaavansa asunnottomuutta tai sen uhkaa vain harvoin (83,3%) tai ei koskaan (16,7%). Vastauksissa on huomioitava, että Ero lapsiperheessä -työtä tekeviä vastaajia osallistui kyselyyn yhteensä vain kuusi.

Kuvio 4: Kuinka usein kohtaat työssäsi naisten/perheiden asunnottomuutta tai sen uhkaa?

Kyselyn yhteisvastauksissa (N=98) ympärivuorokautisissa yksiköissä asunnottomuutta tai sen uhkaa oli kohdannut 73,1% vastaajista (38) usein, kun taas avopalveluissa ja vertais-/vapaaehtoistoiminnassa, 76,1% vastaajista (35) kertoi kohdanneensa asunnottomuutta tai sen uhkaa harvoin.

2. TALOUS- JA VELKAONGELMAT SUURIMPANA SYYNÄ NAISTEN TAI PERHEIDEN KOKEMAAN ASUNNOTTOMUUTEEN TAI SEN UHKAAN

Kysymykseen tuli vastauksia yhteensä 94. Eniten naisten/perheiden asunnottomuuteen tai sen uhkaan vaikuttavina tekijöinä näkyivät talous- ja velkaongelmat (N=67), väkivalta tai sen uhka (N=63), päihteet (N=51), avioero/avoero (N=49) sekä mielenterveysongelmat (N=43). Työmuotokohtaisiin vastauksiin vaikutti luonnollisesti vastaajan oman työn viitekehys.

Lapsilähtöistä päihdetyötä tekevien vastauksissa (N=24) päihteisiin liittyvät syyt näkyivät suurimpana vaikuttavana tekijänä (87,5%). Seuraavana tulivat talous- ja velkaongelmat (79,2%) sekä mielenterveyteen (54,2%) ja arjen hallintaan (50%) liittyvät haasteet. Myös tarjolla olevien asuntojen epäsopivuus nähtiin vaikuttavana tekijänä (37,5%).

Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyötä tekevien vastauksissa (N=45) koettu väkivalta oli selkeästi vaikuttavin syy (97,8%), toiseksi eniten vaikuttivat talous- ja velkaongelmat (71,1%) sekä kolmantena avio-/avoero (64,4%). Mielenterveysongelmat tulivat neljäntenä (46,7%) ja viidentenä päihteet (44,4%).

Vaativaa vauvatyötä tekevien vastauksissa (N=20) nousivat kärkeen talous- ja velkaongelmat (75%), avio-/avoero (60%) sekä kyvyttömyys huolehtia arjen sujuvuudesta (50%). Väkivalta tai sen uhka sekä päihteet saivat molemmat 40% vastauksista. Myös mielenterveysongelmat näkyivät (35%).

Kielitaidottomuus (6,4%) + kulttuurierot (8,5%) näyttäytyivät monivalintavastauksissa pieninä prosentteina, mutta nousivat esiin perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyötä tekevien avovastauksissa. ”Muu, mikä?” -jatkokysymyksessä romanitaustan vaikutukset mainittiin kahdesti ja maahanmuuttaja-/turvapaikanhakijatausta tuli mainituksi kerran. Avovastauksia saatiin kaikkiaan kahdeksan.

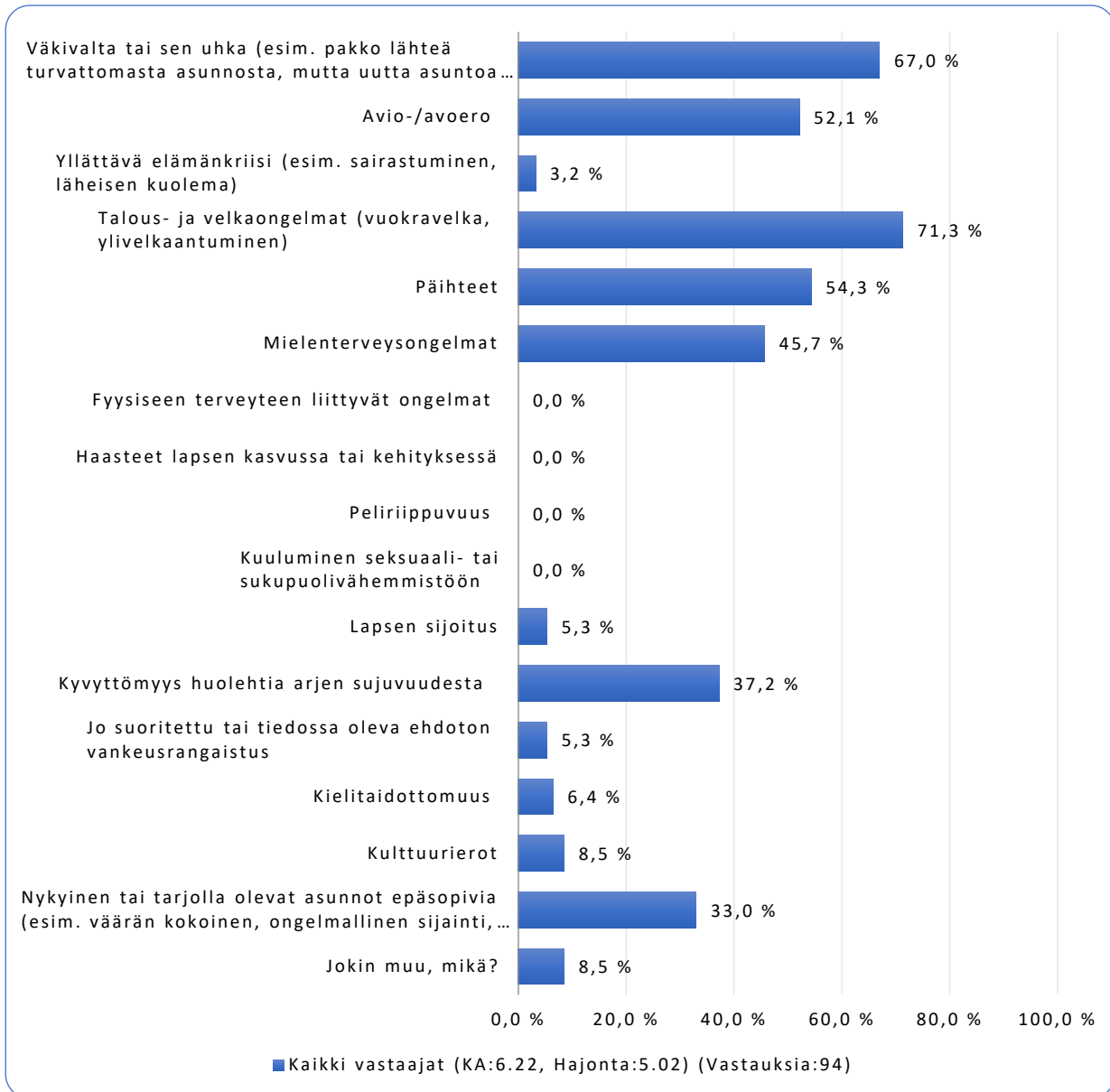
”Maahanmuuttajataustaisen naisen pelko menettää oleskelulupa ja lapsen huoltajuus erotilanteessa, jos lähisuhdeväkivaltaa ryhdyttäisiin selvittämään.”

”1. Vuokra-asuntojen jonot. Asunnoton ei mene ”jonon ohi”. 2. Toiselta paikkakunnalta hankala saada asuntoa. 3. Jotkut yksityiset vuokranantajat eivät hyväksy Kelan takuuvuokraa, eivätkä vuokraa asuntoa ko. henkilöille.”

”kaoottinen elämäntilanne, moniongelmaisuus, joskus monisairastavuus (esim. 2- tai 3-diagnoosit)”

”iäkkään asiakkaan aikuisten lasten asunnottomuus, jolloin saattaa aiheutua tilanne jossa esim. päideongelmainen jälkipolvi tuppautuu asumaan asiakkaamme asuntoon”

Avio-/avoero asunnottomuuden tai sen uhan syynä nousi esiin eri työmuotojen monivalintavastauksissa, vaikka **Ero lapsiperheessä -työtä** tekevät kertoivat kohtaavansa asunnottomuutta tai sen uhkaa vain harvoin tai ei ollenkaan. Tämä ristiriita saattaa johtua siitä, että asumiseen liittyvien kysymysten ei nähdä kuuluvan osaksi omaa työtä. Tärkeimpinä asunnottomuuden syinä vastaajat (N=5) näkivät avio-/avoeron (80%), epäsopivan asumismuodon (80%), väkivallan (60%), päihteet (40%), mielenterveysongelmat (40%) sekä kyvyttömyyden huolehtia arjen sujuvuudesta (40%).

Kuvio 5: Tärkeimpiä työssä kohtaamiasi naisten/perheiden asunnottomuuteen tai sen uhkaan vaikuttavia tekijöitä (valitse max. 5).

3. ASUMISEN TUKEMINEN KUULUU TYÖNKUVAAN

Vastaajista 69 (70,4%) oli sitä mieltä, että asumisen tukeminen sisältyy omaan työnkuvaan. Asumisen tukemiseen liittyvää työtä kuvaavia avovastauksia tuli yhteensä 66. Vastaajat kertoivat, että yleisin tapa auttaa asiakasta, on konkreettisen asuntohakemuksen täyttämisen yhdessä. Moni vastaaja kertoi pitävänsä omaa kotia ihmisen perusoikeutena ja koska työskentelyyn kuuluu asiakkaan arjen hallinnan ja elämän kokonaisvaltainen tukeminen, asumisen tukemisen nähtiin kuuluvan osaksi omaa toimenkuvaa. Väkivaltaisesta suhteesta irtautumisen mahdollisuus oman kodin myötä nousi vahvasti esiin vastauksissa.

”Koti kuuluu mielestäni ihmisen perustarpeisiin”

"Haemme asiakkaan kanssa yhdessä asuntoja joskus ja käymme läpi arjen hallintaa asiakkaan asumisen kannalta. Tavoitteena saada lapselle ja vanhemmalle toimiva arki ja turvallinen koti."

"Koti on ihmiselle tärkeä turvapaikka. Asunnottomana ihminen voi ajautua tekemään ratkaisuja, jotka ovat haitallisia hänelle, kuten palata väkivaltaiseen suhteeseen."

"Uuden asunnon löytäminen on keskeisessä roolissa, jos puhutaan asiakkaan mahdollisuuksista irtaantua väkivaltaisesta parisuhteesta."

"Vanhempi ei voi kotiutua vauvan kanssa kun omaan kotiin!"

29,6% (29) vastaajista koki, ettei asumisen tukeminen kuulu omaan työnkuvaan. Tätä kuvattiin tarkemmin 21 avovastauksessa. Yleisin syy siihen, miksi asumisen tukemisen ei koettu kuuluvan omaan työhön oli, että asumisen tuki on jonkun muun tahon "työpöydällä". Oma työ ei ulotu oman yksikön ulkopuolelle, vaan asiakas ohjataan pääsääntöisesti eteenpäin muihin palveluihin. Esimerkiksi **Ero lapsiperheessä -työtä** tekevästä vastaajista 83,3% (5) koki, etteivät asumisen kysymykset kuulu omaan toimenkuvaan.

"Ei ole tullut vastaan tilannetta, joka ei olisi jollain tapaa hoidossa jonkin muun tahon suhteen."

"Turvakodissa ollaan vain väliaikaisesti, asumisen mahdollisiin ongelmiin etsitään apua muista palveluista."

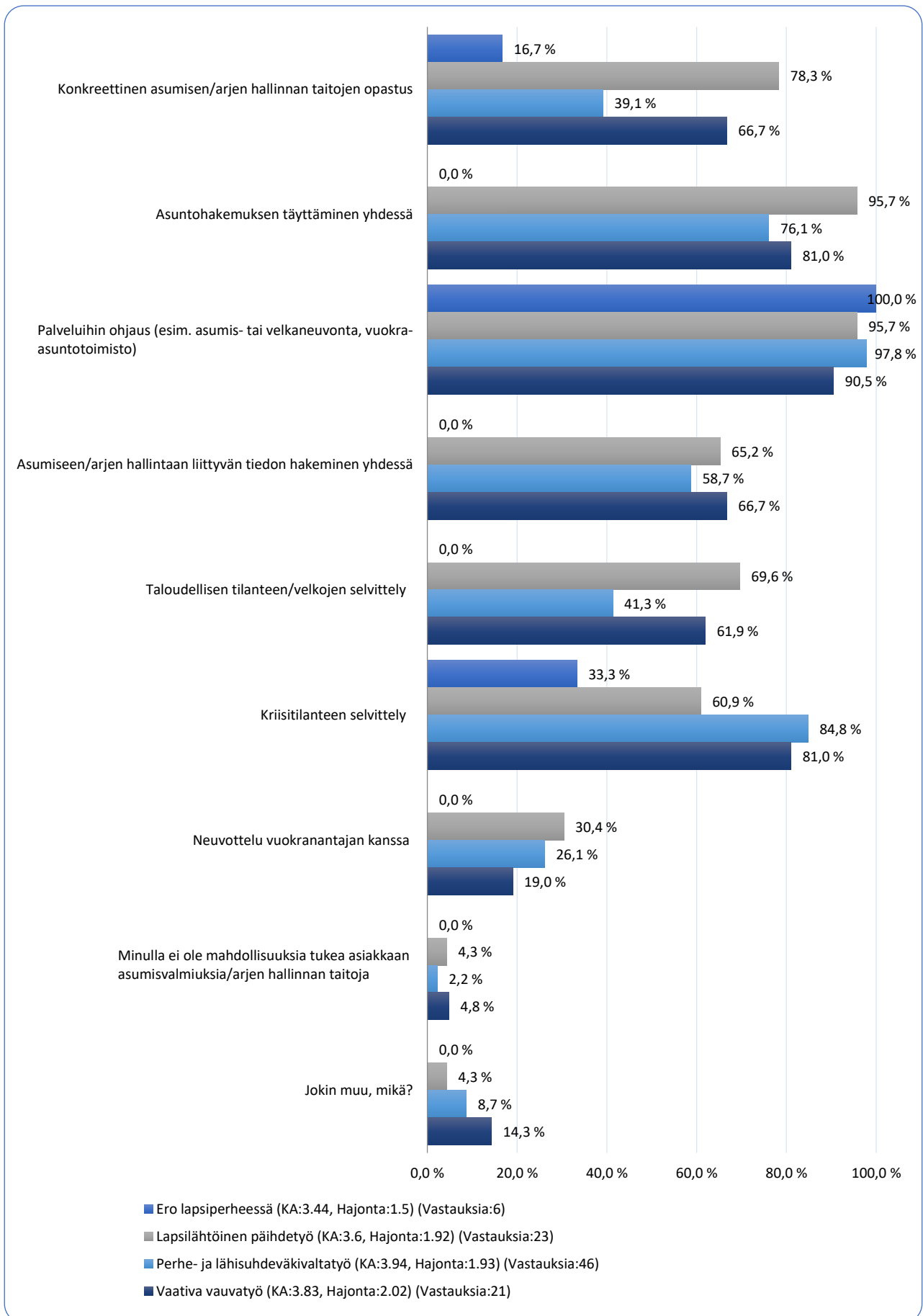
"Emme voi tukea itse asumista, mutta autamme asunnonhaussa ja erilaisten asioiden hoidossa."

4. PALVELUOHJAUS KÄYTETYIN KEINO ASIAKKAAN ASUMISEN JA ARJEN HALLINNAN TUKEMISESSA

"Millaisilla keinoilla pystyt tukemaan asiakkaiden asumista/arjen hallintaa?" -kysymykseen vastasi yhteensä 96 vastaajaa. Käytetyimmät keinot olivat:

1. Palveluihin ohjaus (N=92)
2. Asuntohakemuksen täyttäminen (N=74)
3. Kriisitilanteen selvittely (N=72)
4. Asumiseen/arjen hallintaan liittyvän tiedon hakeminen yhdessä (N=56)
5. Konkreettinen asumisen/arjen hallinnan taitojen opastus (N=51)
6. Taloudellisen tilanteen /velkojen selvittely (N=48)

Eri työmuotojen vastauksissa oli jonkin verran vaihtelua. Vain hyvin pieni osa vastaajista (3,1%) kertoi, ettei heillä ole minkäänlaisia mahdollisuuksia tukea asiakkaan arjen hallinnan taitoja tai asumista. Muihin palveluihin ohjaaminen oli kaikilla työmuodoilla selkeästi yleisin (95,8%) tapa tukea asiakkaan asumista ja arjen hallintaa. Kysyntää esimerkiksi velka- ja asumisneuvonnalle näyttäisi siis olevan.

Kuvio 6: Millaisilla keinoilla pystyt työssäsi tukemaan asiakkaiden asumista/arjen hallintaa?

Yllättäen, vain 52,9% ympärivuorokautisten yksiköiden vastaajista (N=51) valitsi vastausvaihtoehdoista konkreettisen asumisen/arjen hallinnan taitojen opastuksen ja se oli kaikkien työmuotojen yhteisissä vastauksissa vasta viidentenä. Konkreettinen asumisen/arjen hallinnan taitojen opastus oli yhtä yleistä avo- ja ympärivuorokautisissa palveluissa. Ympärivuorokautisten yksiköiden ja avopalveluiden välillä suurimmat erot näkyivät taloudellisen tilanteen ja velkojen selvittelyssä, jota tehtiin enemmän ympärivuorokautisissa yksiköissä (64,7%) kuin avopalveluissa (33,3%). Samoin neuvottelua vuokranantajatahojen kanssa tehtiin ympärivuorokautisissa yksiköissä selvästi avopalveluita enemmän (37,3%/8,9%).

”Jokin muu, mikä?” -kysymykseen saatiin mm. seuraavanlaisia vastauksia:

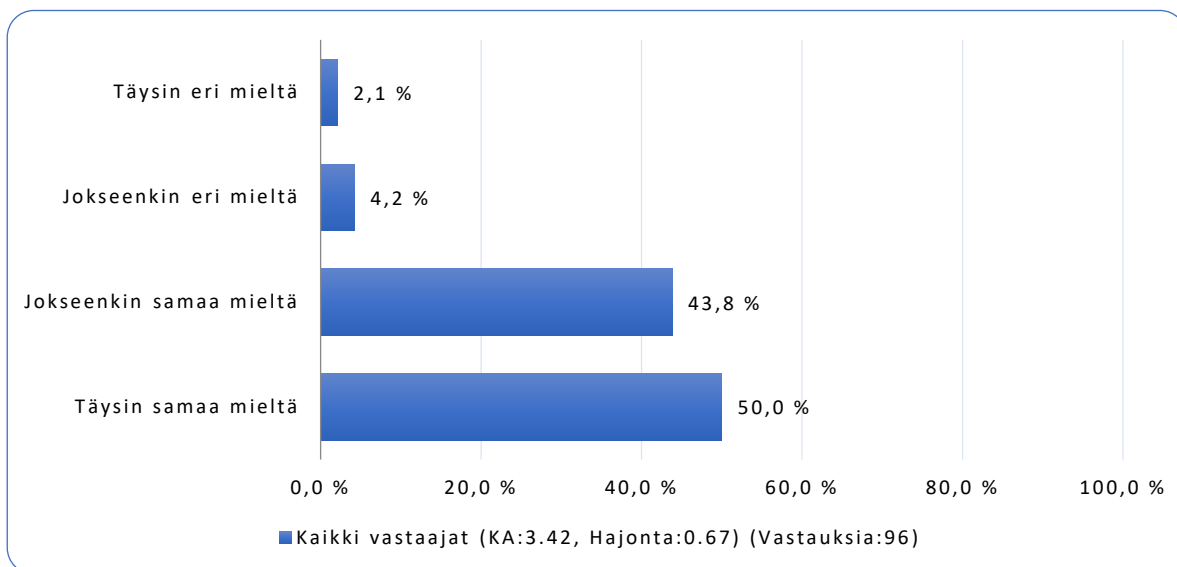
”yhdessä asioiden hoito esim. sosiaalitoimistoon mukaan lähteminen, edunvalvojan hakeminen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen kanssa yhteistyö. Ylipäättään asiakkaan rinnalla kulkeminen ja asioiden yhdessä hoitaminen kokonaisvaltaisesti.”

”kaikki keinot käytetään, mitä vaan keksitään”

”ohjaus MARAKiin, jossa mukana myös asuntotoimen ihmiset, josta uusi asunto järjestyy yleensä pikaisesti. Asunnon turvallisuus esim. vainotilanteissa ja turvavälineiden hankkimisessa opastaminen kuuluu työhön.”

5. ASIAKASTA OSATAAN NEUVOA ASUNNON HAKEMISESSA

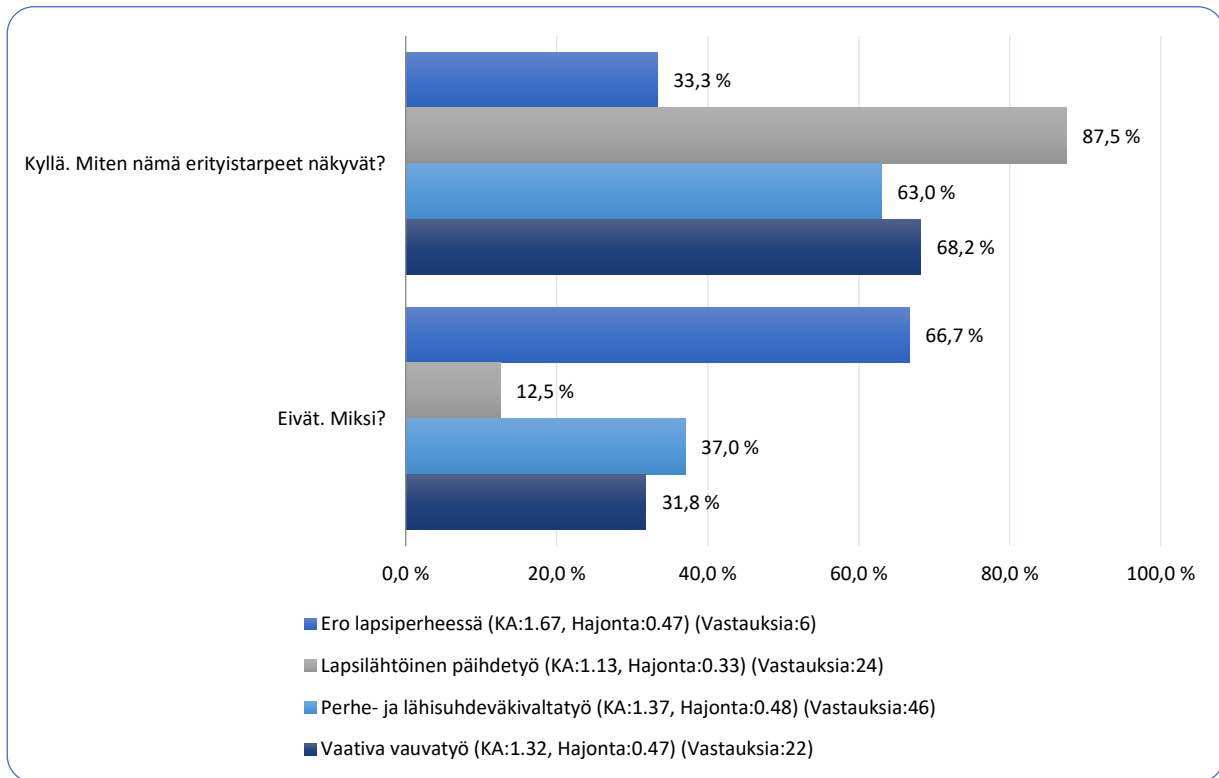
Kysymykseen saatiin 96 vastausta. Melkein kaikki kyselyyn vastanneista kokivat osaavansa auttaa asiakasta asunnon hakemisessa. Erityisen vahvasti näin kokivat **perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön** ympärivuorokautisten yksiköiden vastaajat (N=29), joista 72,4% oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä.

Kuvio 7: Osaat neuvoa asiakasta asunnon hakemisessa.

6. NAISTEN ASUMISEEN LIITTYVÄT ERITYISTARPEET NOUSEVAT ESIIN

Kysyttäessä, nousevatko naisten asumiseen liittyvät erityistarpeet esiin vastaajien työssä, 68,4% vastaajista (67) kertoi niiden nousevat.

Kuvio 9: Nousevatko naisten asumiseen liittyvät erityistarpeet esiin työssäsi?

”Kyllä, miten?” -avovastauksia tuli 59. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta mainittiin näissä vastauksissa jossain muodossa 17 kertaa. Kuvauksissa kerrottiin, kuinka väkivaltaa saatetaan yrittää kestää, koska pelko asunnon menettämisestä on niin suuri. Nainen voi joutua asunnottomaksi paetessaan väkivaltaa yhteisestä kodista, sillä yleensä entiseen kotiin jää mies. Riski joutua ihmiskaupan uhriksi mainittiin avovastauksissa kahdesti ja prostituutio kerran. Asunnon/kodin turvallisuus nähtiin tärkeänä. Naisen heikompi taloudellinen asema/riippuvuus miehestä, vuokravelat yms. taloudenhoidon haasteet mainittiin 15 kertaa.

Maahanmuuttaja- tai romanitausta mainittiin avovastauksissa yhteensä yhdeksän kertaa. Vastauksissa kuvailtiin mm. pelkoa oleskeluluvan ja lasten huoltajuuden menettämisestä, kielitaidottomuutta, varattomuutta sekä tiedonpuutetta, mikäli puoliso on hoitanut kaiken perheen virallisen asioiden hoidon. Romani-naisten näyttäisi vastausten perusteella olevan vaikeampi saada asuntoja, erityisesti yksityisiltä vuokranantajilta. Myös äitiys ja raskaus mainittiin erityistä huomiota vaativina. Mikäli perheessä on lapsia, he liikkuvat yleensä äidin matkassa. Tämä vaikuttaa mm. siihen, minkälainen asunto ja miltä alueelta asiakkaalle on tarve löytää.

”turvakodin jälkeen uutta asuntoa etsii usein nainen, jolla on lapsia ja asunnon valintaan vaikuttaa lasten tarpeet; naisella voi olla myös lapsi(a) sijoitettuna ja hän haluaa asunnon, johon lapsi voi tulla viikonlopuksi ja mahdollisesti muuttaa sijoituksen päättyessä”

"Taloudellinen riippuvuus miehestä, äitiys/hoitovapaa lisää riippuvuussuhdetta. Naisten erityinen haavoittuvuus: prostituutio, ihmiskauppa"

"Paljon näkyy haaste saada asuntoa luottotietomerkintöjen tai vuokratähtien vuoksi. Myös erityisesti romani-naisilla on haasteita saada vuokra-asunto."

"turvakodin asiakkaat lähes pääosin naisia, mies jää usein entiseen yhteiseen kotiin"

"Naisen asunnottomuus altistaa ongelmien kasaantumiseen ja vaikuttavat olevan "Leimaavampia" viranomais-ten silmissä"

"Raskaana olevan naisen tarve saada uusi asunto lapsiystävällisestä pihapiiristä."

"Etenkin maahanmuuttajanaisten kohdalla, joiden puoliset ovat hoitaneet asioita ja eron tullessa heillä ei ole juuri minkäänlaista tietotaitoa käytännön asioista, vuokranmaksusta, kela-tukien hakemisesta jne."

Vastaajista 31,6% (31) koki, etteivät naisten erityiset tarpeet nouse esiin omassa työssä. Neljä vastaajista kertoi, että nais erityisyyden käsite on itselle epäselvä ja siksi kysymykseen oli vaikea vastata. "Eivät, miksi?" -avovastauksia tuli yhteensä 17.

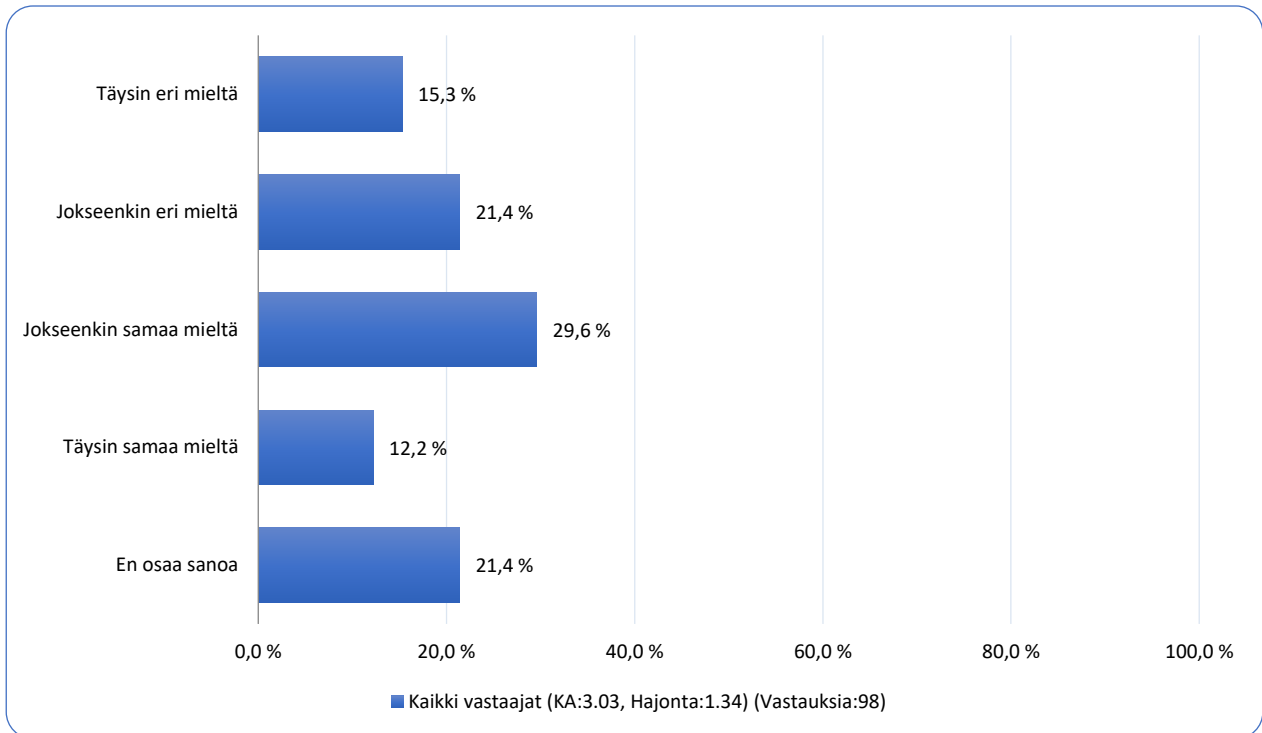
"En osaa sanoa, mitkä ovat naisten asumiseen liittyviä erityistarpeita, joten en tiedä esiintyykö niitä."

"Jos asunnottomuuden takana on esimerkiksi häätö/vuokraelka/asumishäiriöt niin mies- ja naisasiakkaat ovat yhtä huonossa asemassa, sukupuoli ei vaikuta asunnonsaantiin jne."

7. VÄKIVALTATYÖN ASIAKKUUKSET PITKITYVÄT JOHTUEN SOPIVIEN ASUNTOJEN PUUTTEESTA

Kysyttäessä, pitkittyvätkö naisten asiakkuudet johtuen sopivien asuntojen puutteesta, eri työmuotojen vastausten välillä oli hajontaa, eikä sopivien asuntojen puutetta nähty yleisesti naisten asiakkuuksia pidentävänä tekijänä. Poikkeuksena olivat **perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyötä** tekevät, joista 37% vastaajista (17) oli väitteen kanssa jokseenkin samaa mieltä ja 26,1% (12) täysin samaa mieltä. Väkivaltatyön ympärivuorokautisissa yksiköissä asumisen pitkittyminen näkyi erityisen selvästi, sillä väitteen kanssa jokseenkin samaa mieltä oli 50% vastaajista (15) ja täysin samaa mieltä 36,4% vastaajista (11).

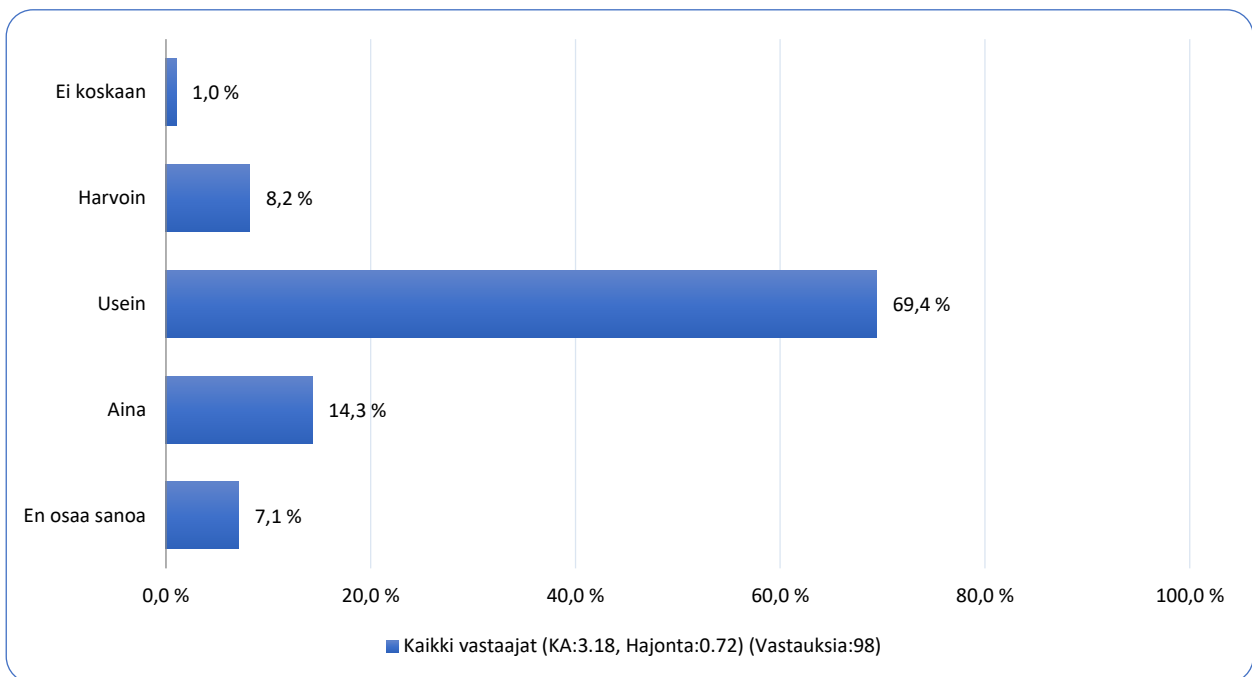
Ero lapsiperheessä -työtä tekevistä vastaajista 66,7% (4) ei osannut sanoa, vaikuttaako asuntojen puute naisten asiakkuuksien pitkittymiseen, **vaativaa vauvatyötä** tekevillä (22) "Ei osaa sanoa" tai "Jokseenkin samaa mieltä" -vastauksia oli molempia yhtä monta, eli 31,8% (7). **Lapsilähtöistä päihdetyötä** tekevistä 50% (12) oli väitteen kanssa jokseenkin eri mieltä.

Kuvio 10: Naisten asiakkuudet pitkittyvät johtuen sopivien asuntojen puutteesta.

8. ASIAKKUUDEN JÄLKEINEN TUKI ALKAA USEIMMITEN JO NYKYISEN ASIAKKUUDEN AIKANA

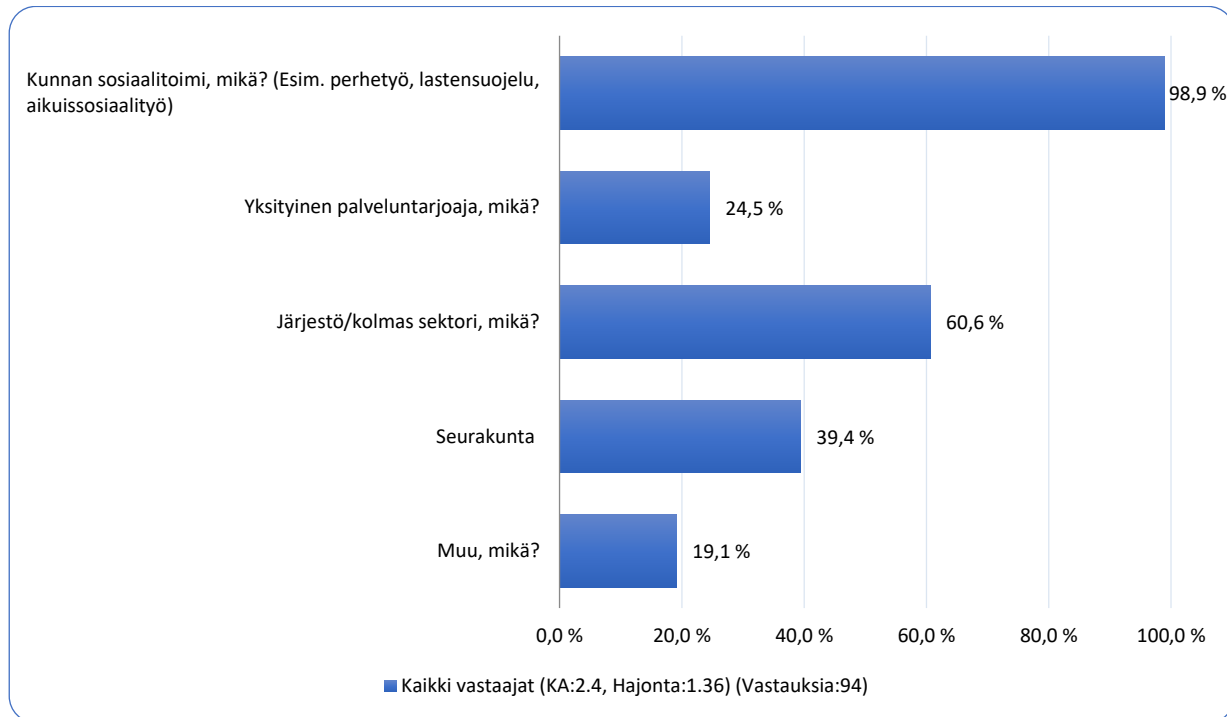
69,4% kaikista vastaajista arvioi, että asiakkuuden jälkeinen tuki alkaa usein jo nykyisen asiakkuuden aikana. Avopalveluiden ja ympärivuorokautisten yksiköiden vastausten välillä oli jonkin verran eroa. Ympärivuorokautisten yksiköiden vastaajista, 78,9% arveli jatkotuen alkavan usein ”saattaen vaihtamalla”. Avopalveluiden työntekijöistä näin arveli 58,7%.

Kuvio 11: Asiakuuden jälkeinen tuki alkaa jo teidän asiakkuutenne aikana.

9. ASIAKKUUDEN JÄLKEISTÄ TUKEA TARJOAVAT TAHOT

Vastauksia tuli yhteensä 94. Lähes kaikki vastaajat kertoivat asumisen jatkotuen olevan kunnan sosiaalitoimen järjestämään. Yleisimpiä avovastauksissa mainittuja tukitahoja olivat lastensuojelu (N=61), perhetyö (N=52) ja aikuissosiaalityö (N=43). Muita mainittuja tahoja olivat mm. kunnalliset mielenterveyspalvelut, päihdepalvelut, maahanmuuttajatyö, neuvola, vammaispalvelut sekä gerontologinen sosiaalityö.

Kuvio 12: Asiakkuuden jälkeistä tukea tarjoava taho.

Järjestö-/kolmannen sektorin tukitahoja olivat suurimmaksi osaksi ympärivuorokautisten yksiköiden omat avopalvelut sekä erilaiset päihde- ja väkivaltatyön palvelut.

Yksityisistä palveluntarjoajista nostettiin esiin erilaiset perhetyön/perhekuntoutuksen palvelut, yksityiset psykoterapia- tai päihdepalvelut, asianajajat ja työllistymispalvelut.

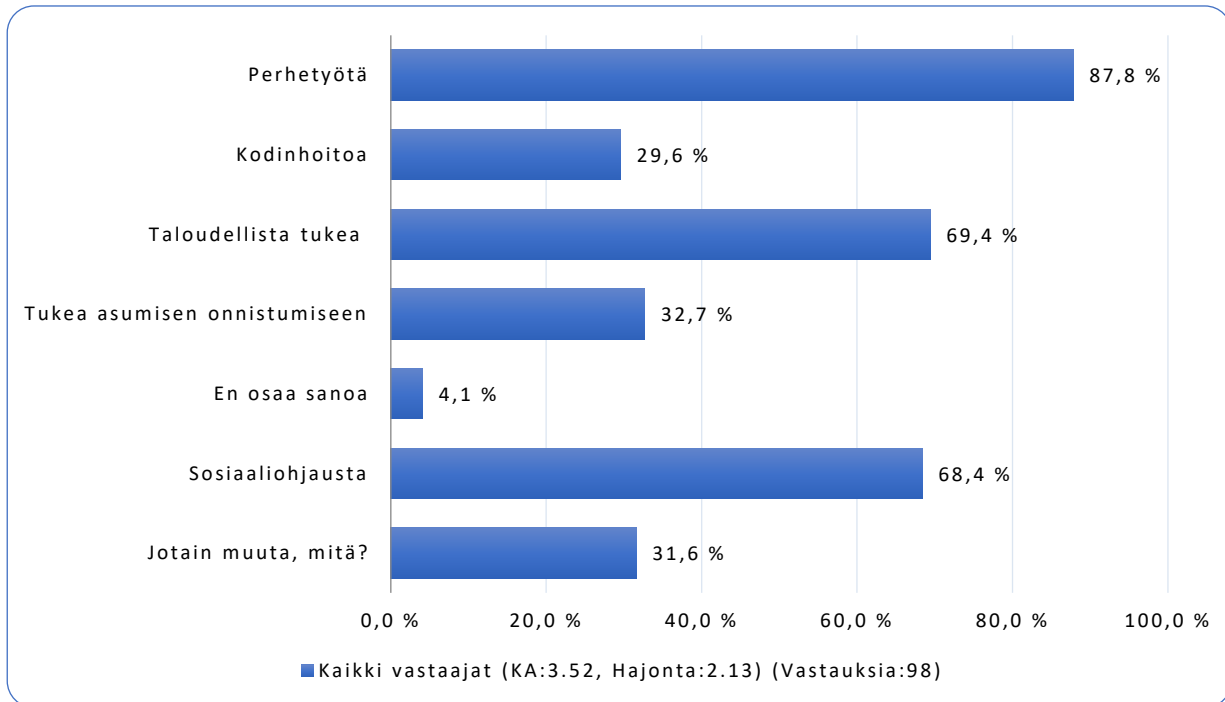
Muina mahdollisina tukitahoina mainittiin mm. Kela, oikeusaputoimisto, psykiatriset palvelut, poliisi sekä erikoissairaanhoidon palvelut.

10. ASIAKKUUDEN JÄLKEISET TUKIMUODOT

Yleisimmät asiakkuuden jälkeiset tukimuodot olivat perhetyö (N=86), taloudellinen tuki (N=68) sekä sosiaaliohjaus (N=67). Muina tukipalveluina ”Jotain muuta, mitä?” -avovastauksissa (N=31) mainittiin mm. mielenterveyspalvelut (N=10), päihdepalvelut (N=8), perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön avopalvelut (N=7), vertaistuki

ja vertaisryhmät (N=3), tukiperhe/-henkilö sekä oikeudellinen apu. Aina ei ole tiedossa, minkälaista tukea asiakas jatkossa saa.

”Meille ei tule varsinaista asiakkuutta ja usein yhteydenotot jäävät yhteen. En tiedä mitä perheille tapahtuu, sen jälkeen, kun ovat saaneet meidän tukea.”

Kuvio 13: Millaista asiakkuuden jälkeinen tuki on?

Vastaajat nostivat ”Lisätietoja” -kohdassa esiin huolensa siitä, että kunnat ajavat melko nopeasti alas perhettä tukevat palvelut. Talous- ja asumisasiat huomioidaan heikosti jatkotuen järjestämisessä, jolloin tuen tarve ei ehkä tule näkyviin ja tuki voi jäädä riittämättömäksi.

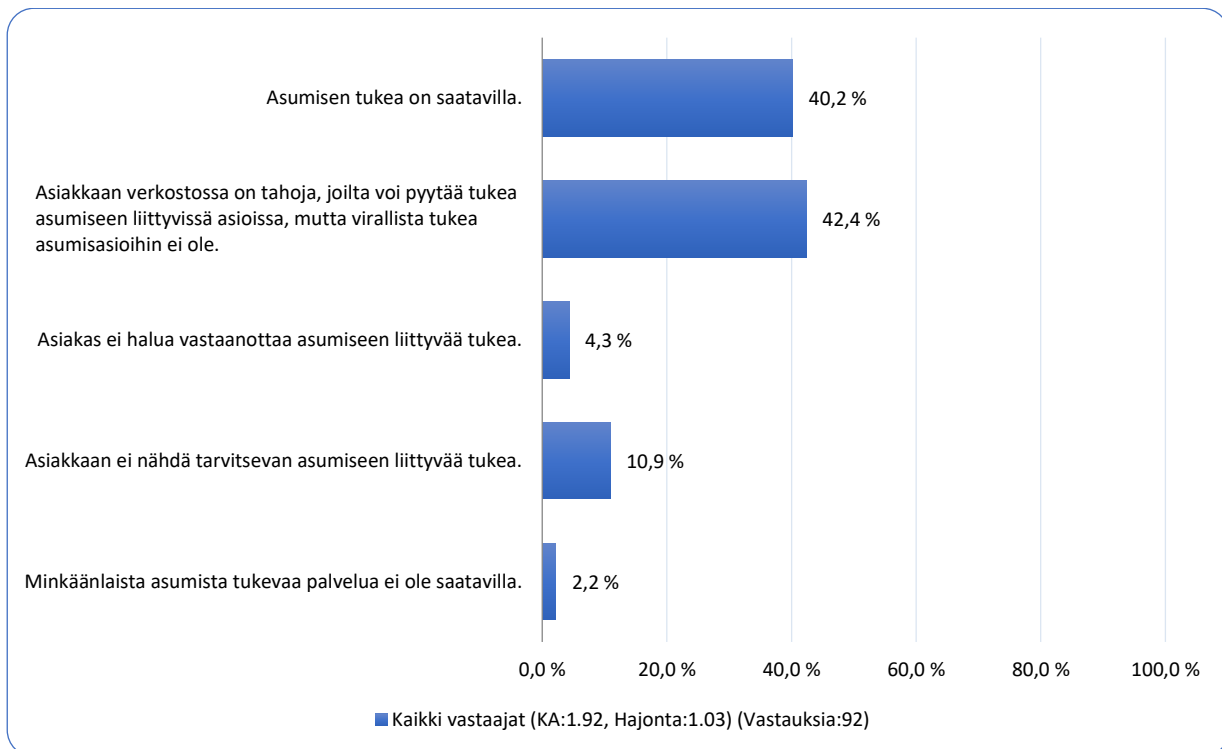
”Tuettuun asumiseen siirtyminen suoraan turvakodilta harvinaista. Joillakin saattaa olla suunnitteilla, muttei välttämättä ala heti turvakotijakson päätteeksi. Usealla päihdetaustaisella, joka on tullut lähisuhdeväkivallan vuoksi turvakotiin on takanaan useita tuetun asumisen keskeytyneitä jaksoja.”

”Kunta päättää usein aika nopeasti perhettä tukevat palvelut, tai ne ajetaan minimiin, mikä ei yleensä asiakas-perheillemme riitä. Perheet useimmiten myös itse haluavat vähentää palveluiden määrää. Ulkomaalaisasiakkaat lähtevät/karkotetaan usein koti/lähtömaahansa, eikä heidän palveluistaan tai asumises-taan siellä ole juuri mitään tietoa. Sijoittavaa suomalaista kuntaa ei juuri kiinnosta ulkomaan kansalaiset.”

11. EPÄVIRALLINEN ASUMISEN TUKI YLEISINTÄ

Vastauksia tuli 92. Omista verkostoista saatava epävirallinen tuki nousi kyselyvastauksissa viranomaistuen edelle yleisimpänä (N=39). Vastaajat kertoivat avovastauksissaan (N=21), että tukea tarvitsevalla tulisi itsel-lään olla kykyä aktiivisuuteen. Haasteena ovat myös ne asiakkaat, jotka tarvitsevat monenlaista tukea,

eivätkä istu valmiisiin palvelupaketteihin. Osa asiakkaista ei itse halua ottaa tukea vastaan, tai heillä on vaikeuksia sitoutua sovittuihin tapaamisiin. Avovastauksissa nostettiin esiin myös tarve tuetun asumisen lisäämiseen.

Kuvio 14: Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten asiakkuuden jälkeistä tilannetta?

"Tukea asumiseen on periaatteessa saatavilla, mutta käytännössä asiakkaat saavat sitä huonosti. Turvakotijakson aikana pyritään virittämään tukiyhteistyö, mutta sen toteutumisesta meillä ei ole tietoa. Kontakti asiakkaaseen päättyy jakson päättyessä. Erityisesti maahanmuuttajien kohdalla tarjolla oleva tuki on riittämätöntä."

"Useimmilla tuki tulee perhetyön tai lastensuojelun muodossa. Päihdeasteisille ei enää haluta tarjota tuettua asumista keskeytyneiden jaksojen vuoksi, jotkut asiakkaat taas itse kieltäytyvät tuetusta asumisesta."

"Mutu-tuntuma on se, että jotkut kohderyhmät (esimerkiksi ikääntyvät yksin elävät, mutta fyysisesti ja psyykkisesti terveet, väkivallan kohteeksi joutuneet naiset) putoavat helposti tuettujen asumispalvelujen ulkopuolelle, mikäli asiakas ei "istu" siihen kohderyhmään, jolle palvelu on suunnattu (esim. päihdeongelmaiset, mielenterveysongelmaiset, nuoret)."

"Asunnottomuus ei ole asiakkaidemme ongelmana koskaan, vaan tilanne liittyy aina jälkipolveen ja silloinkin kyse on usein miehistä"

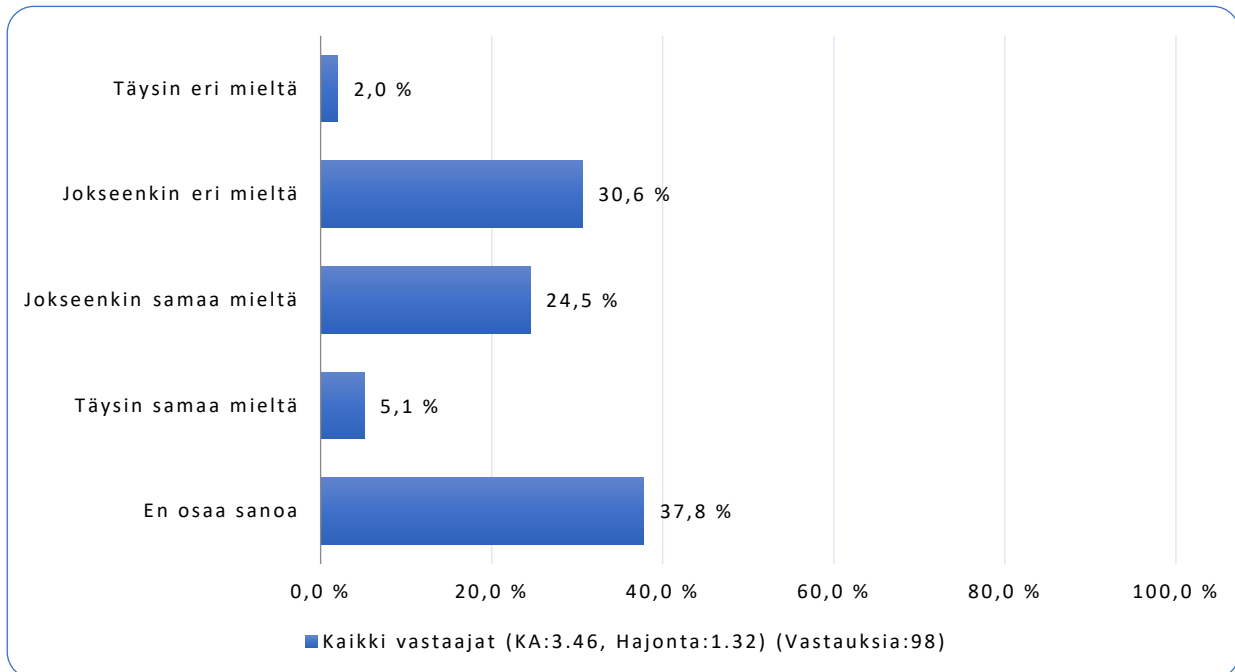
"Apu on usein hajaantunut usealle taholle---> selvää vastuuta ei ole yksittäisellä taholla asiakkaan lisäksi."

"Tuettuja asuntoja lapsiperheille, jossa ollut päihdeongelma/mt-ongelmia, ei ole. Tuettut asunnot koskevat lähinnä yksinasujia tai päihteitä edelleen käyttäviä --> ei turvallinen/päihteettömyyttä tukeva ympäristö."

Avopalveluiden ja ympärivuorokautisten yksiköiden vastausten välillä ei ollut suurta eroa, paitsi epävirallisen tuen kohdalla, jonka arveli kuvaavan asiakkaan asumisen tuen tilannetta parhaiten 49% ympärivuorokautisten yksiköiden vastaajista ja 34,2% avopalveluiden vastaajista. "Asumisen tukea on saatavilla" vastasi ympärivuorokautisten yksiköiden vastaajista 37,3% ja avopalveluiden vastaajista 43,9%.

12. TUEN RIITTÄVYYTTÄ ASIAKKUUDEN JÄLKEEN HANKALA ARVIOIDA

Huomattavaa oli, että 37,8% vastaajista kertoi, ettei osaa sanoa jatkuuko tuki riittävän pitkään. Asiakkaan jatkaessa yhdistyksen tarjoamasta palvelusta eteenpäin, yhteydenpito katkeaa melko pian, eikä siitä johtuen ole tiedossa, miten asuminen ja arjen hallinta pidemmällä aikavälillä onnistuu. Sitä mikä on riittävän pitkä tukiaika, koettiin myös vaikeaksi määritellä.

Kuvio 15: Asiakas saa tukea riittävän pitkään asiakkuuden jälkeen.

Ympäri vuorokautisissa yksiköissä tuen pituus nähtiin avopalveluita useammin riittämättömänä. Avopalveluissa kysymykseen vastattiin useimmiten ”En osaa sanoa” (41,3%) ja seuraavaksi eniten oli ”Jokseenkin samaa mieltä” -vastauksia (32,6%). Ympäri vuorokautisissa yksiköissä vastattiin eniten ”En osaa sanoa” (34,6%) ja ”Jokseenkin eri mieltä” (38,5%). Avovastauksia kysymykseen tuli yhteensä 26.

”Asunnottomuus on esillä vain yksittäisissä asiakkuuksissa. Pelko asunnottomuudesta vastaavasti sitäkin useammin ja erityisesti kouluttamattomien tai maahanmuuttajataustaisten naisten kanssa”

”ikävä kyllä, palvelu ei ole tasalaatuista vaan asiat voivat riipua työntekijästä”

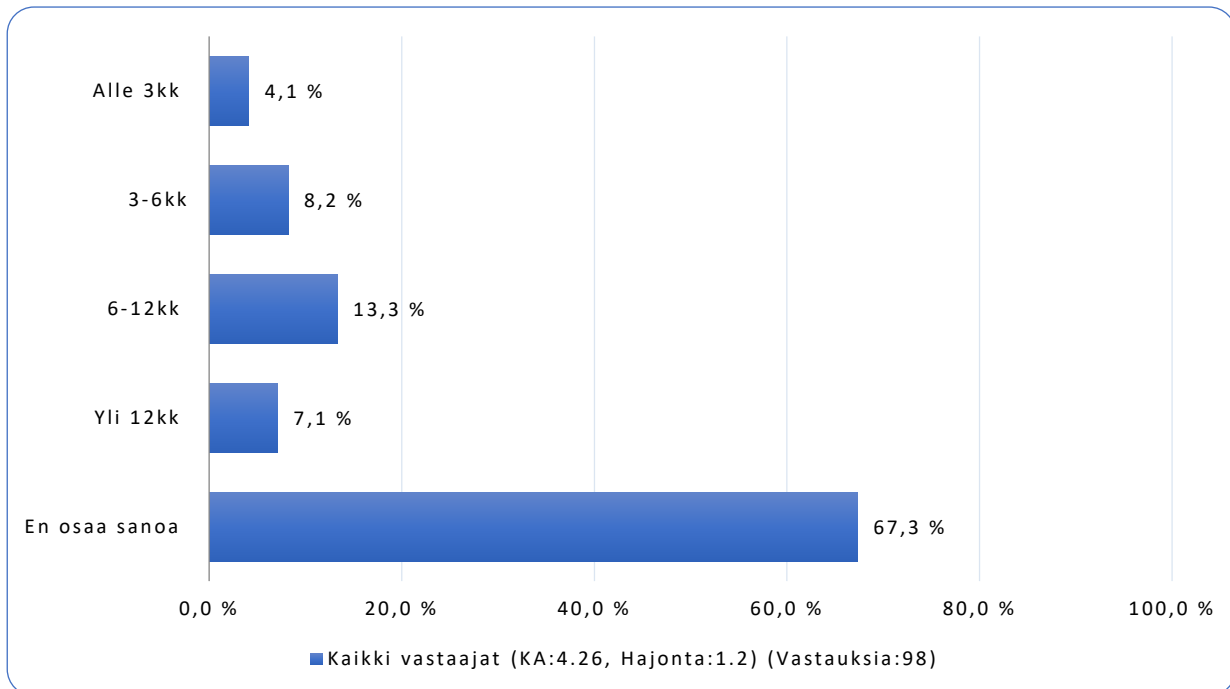
”Asiakkuuden päätyttyä emme ole pääsääntöisesti yhteydessä asiakkaaseen”

”Emme oikeastaan saa tästä aina tietoa. Jälkiarviointien yhteydessä kuullaan, mutta kaikkia ei tavoiteta.”

”Palvelut lähtökohtaisesti lopetetaan nopeasti kun akuuttia tarvetta ei enää ole. Usein sosiaalihuollossa tehdään vain palvelutarpeen arviointi ja sen jälkeen asiakkuus suljetaan. Myöskään lastensuojelussa tilannetta ei seurata riittävän pitkään, ainakaan aktiivisesti. Joskus asiakkaalla voi olla asiakkuus auki, mutta käytännössä kukaan ei työskentele hänen kanssaan. Asiakkuus ja palveluiden saanti edellyttää yleensä asiakkaan omaa aktiivisuutta.”

13. ASIAKKUUDEN JÄLKEISEN TUEN PITUUTTA EI USEIN TIEDETÄ

Koska asiakkaaseen ei juuri ole mahdollisuutta pitää pidempään yhteyttä asiakkuuden päätyttyä, tai se ei muuten ole tarkoituksenmukaista, vastaajien oli hyvin vaikea arvioida, kuinka pitkään asiakasta tuetaan omassa asunnossa. Melkein 70% vastaajista ei osannut vastata kysymykseen keskimääräisen tuen kestosta. Avo- ja ympärivuorokautisten palveluiden vastausten välillä ei ollut juurikaan eroa. Erityisen hankalaksi arvioimisen kokivat **perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyötä** tekevät vastaajat (N=46), joista 84,8 % ei pystynyt arvioimaan tuen kestoa.

Kuvio 16: Kuinka pitkään asiakkuuden jälkeinen tuki keskimäärin jatkuu?

Yleisin arvio asiakkuuden jälkeisen tuen kestosta oli työmuodosta riippumatta 6-12kk.

14. SUURIMPINA ASUNNON SAAMISEN ESTEINÄ NÄYTTÄYTYIVÄT TALOUDELLISET VAIKEUDET SEKÄ KULTTUURITAUSTAAN LIITTYVÄT TEKIJÄT

Kysymyksiin ”Mitkä ovat kokemuksesi mukaan naisten asunnon saamisen suurimpia esteitä ja miten niihin voisi vaikuttaa?” sekä ”Onko alaikäisillä lapsilla merkitystä asunnon saamiseen? ”, saatiin avovastauksia yhteensä 76.

Yleisimmiksi asunnon saamisen esteiksi listattiin:

- Vuokravelat, maksuhäiriöt ja luottotietojen puute selkeästi suurimmat esteet (N=50)
- Kulttuurierot, kielitaito, maahanmuuttaja- tai romanitausta (N=16)
- Päihteet (N=13)
- Mielenterveysongelmat

- Asuinalueiden rajaaminen (syynä esim. väkivallan uhka, päihteettömyyden tukeminen tai muutto toiselle paikkakunnalle)
- Häiriöt aiemmassa asumisessa
- Kohtuuhintaisia ja sopivan kokoisia asuntoja tarjolla liian vähän

”Erityisesti yksin muuttavat naiset ovat heikoilla eivätkä saa asuntoa verrattuna naisiin, joilla alaikäisiä lapsia. Esteinä asunnon saantiin kaikilla luottohäiriömerkintä, vuokratelka ja maksamattomat velat.”

”Väkivaltaiseen parisuhteisiin kuuluu usein taloudellista väkivaltaa, velkaongelma eron jälkeen estää vuokra-asunnonsaantia. Lastensuojelu saattaa lähteä tukemaan rahallisesti tai puoltolausunnoin perhettä, jos äidillä on huollettavia, kanssaan asuvia lapsia.”

”Asiakkaalla on usein velkarästejä ja luottotiedot puuttuvat ja nämä vaikuttavat asunnon saamiseen. Erityisesti yksityisillä vuokraajilla kulttuurista vaikuttaa siihen, ettei asuntoa haluta vuokrata.”

”Alaikäisillä lapsilla on merkitystä vain jos puhutaan sosiaalitoimen kanssa tehtävästä työstä, tuntuu että puoltolausunnon saa helpommin jos on lapsia, kun jos kyseessä on yksinäinen aikuinen ihminen. Asunnonvuokraajille taas asialla ei ole merkitystä ja ymmärrän sen hyvin, nehän ovat kiinnostuneita vuokralaisen maksukyvyistä eikä siitä, onko lapsia vai ei.”

”Kulttuuriset tekijät etenkin romanikulttuurissa, vaikea löytää sopivaa paikkakuntaa etenkin jos on kyseessä ero puolisoista.”

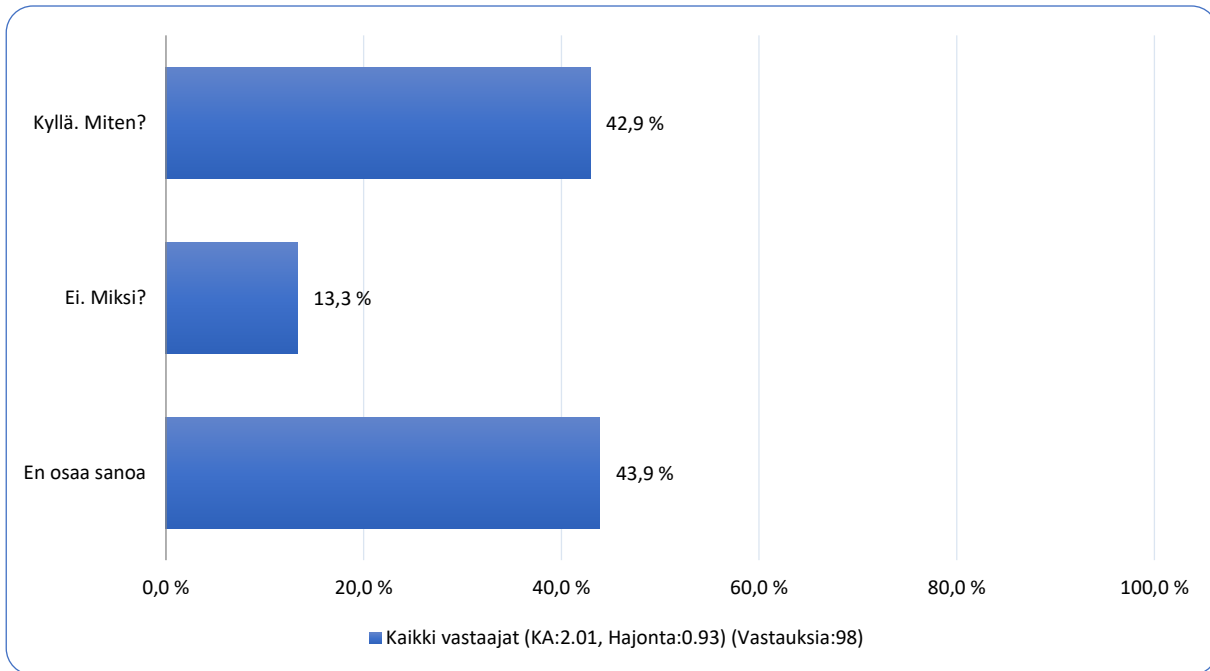
”Sosiaalityöntekijöiden aktiivisuuteen esimerkiksi tukiasuntojen tai tuetun asumisen virittämiseen vaikuttaa henkilön asumishistoria ja aiemmat yritykset.”

”Lapset usein nopeuttavat asunnon saantia. Mutta raskaanaolevat usein joutuvat odottamaan asuntoa, mikä luo turvattomuutta.”

15. PUOLTOLAUSUNNON VAIKUTUS ASUNNON SAAMISEEN EPÄSELVÄÄ

Puoltolausunnon vaikutuksesta asunnon saamiseen ei ollut yhtenäistä käsitystä. Ympäri vuorokautisissa yksiköissä työskentelevistä vastaajista reilu puolet (55,8%) arvioi puoltolausunnon olevan hyötyä. Avopalveluissa työskentelevistä vastaajista näin arvioi 28,3%. Kaikista vastaajista 43,9% ei osannut sanoa, onko puoltolausunnon hyötyä.

Ristiriitaiset käsitykset näkyivät myös avovastauksissa (N=70). Esimerkiksi eräästä eteläsuomalaisesta kunnasta kerrottiin, että sosiaalityöntekijöiden puoltolausunnotkäytäntöjä on kiristetty ja että he saavat kirjoittaa vain tietyn määrän lausuntoja/kk. Eräs vastaaja kertoi: *”Niitä ei kirjoiteta, koska niillä ei koeta olevan positiivista vaikutusta asunnon saamiseen”*. Toinen samassa kunnassa työskentelevä vastaaja puolestaan kuvasi: *”Jos stt:n puoltolausunto menee läpi, asunto löytyy nopeammin”*.

Kuvio 17: Onko yhdistyksenne työntekijän, lastensuojelun tai aikuissosiaalityön puoltolausunnosta apua asunnon saamisessa?

”Kyllä, miten?”-avovastauksia oli 34.

”Esim. kunnallisessa asuntojonossa asiakas menee ensisijaiseksi jonon ohi.”

”Asuntotoimistot voivat nostaa asiakkaan hakemuksen jonon ohi, jos on perustellusti kiireellinen asunnon tarve”

*”Asiakkaiden asunnonsaantia tuntuu helpottavan tieto siitä, että etsivät asuntoa kokemansa lähisuuhdeväkival-
lan vuoksi”*

”Ei, miksi?”- avovastauksia oli kahdeksan.

”Yhdistyksellä on hyvät yhteyshenkilökontaktit asuntotoimessa ja asiat saadaan pitkälti hoidettua sen avulla”

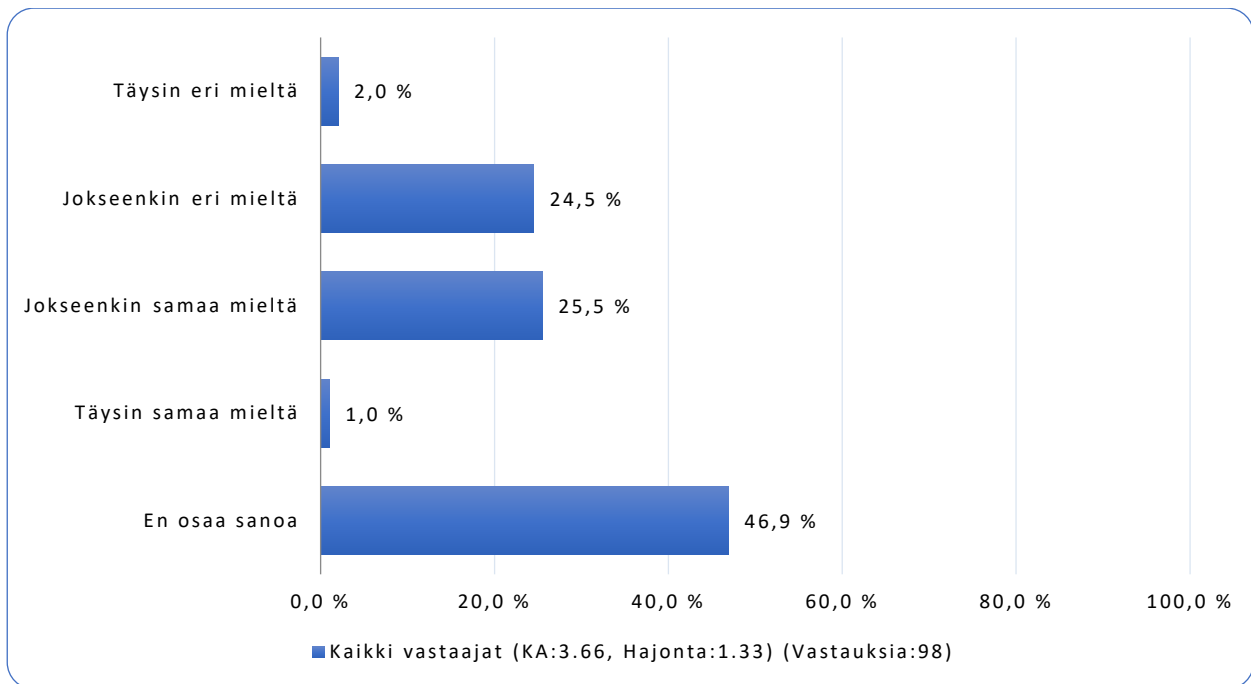
*”Lausuntoja ei nykyään kirjoiteta mistään, joskus puhelusta vuokranantajalle voi olla apua, mutta yleensä ei.
Asunnon saamisen kriteerit ja vaatimukset kiristyneet kovasti.”*

Vastausten perusteella (N=70), puoltolausunnon kirjoittaa pääsääntöisesti lastensuojelun, ensikodin tai turvakodin sosiaalityöntekijä, joskus harvemmin oma ohjaaja/työntekijä.

16. YHTEISTYÖ/ASUMISPOLUT VUOKRANANTAJIEN KANSSA KAIPAAVAT SELKEITÄ KÄYTÄNTÖJÄ

Kysyttäessä asumispolkujen ja vuokranantajatahojen kanssa tehtävän yhteistyön selkeydestä, noin puolet kaikista vastaajista valitsi ”En osaa sanoa”. Erityisesti avopalveluissa työskentelevien (N=46) vastauksista oli tulkittavissa, ettei yhteistyön tekeminen vuokranantajien kanssa kuulu heidän toimenkuvaansa, sillä 73,9% heistä vastasi ”En osaa sanoa”. Jokseenkin samaa mieltä oli 15,2% ja jokseenkin eri mieltä 10,9%.

Ympäri vuorokautisten yksiköiden työntekijöiden (N=52) vastaukset jakautuivat aika lailla tasan ”Jokseenkin eri mieltä” 36,5% ja ”Jokseenkin samaa mieltä” 34,6% väittämien välillä. ”En osaa sanoa” vastasi 23,1%. Täysin samaa tai täysin eri mieltä oli ainoastaan kolme ympäri vuorokautisten yksiköiden työntekijää.

Kuvio 18: Yhteistyö/asumispolut vuokranantajien kanssa ovat selkeitä ja toimivia.

17. TÄRKEIMMÄT YHTEISTYÖKUMPPANIT LIITTYEN NAISTEN JA PERHEIDEN ASUNNON SAAMISEEN JA ASUMISEN ONNISTUMISEEN

Avovastauksia tuli yhteensä 58. Tärkeimpinä asumisen yhteistyökumppaneina mainittiin sosiaalitoimi, lastensuojelu, aikuissosiaalityö sekä kunnalliset ja yksityiset vuokranantajatahot.

Mikä toimii?

”Mikkelin MARAKissa on mukana poliisi, lastensuojelu, VIOLA ry, asuntotoimi, päihdehuolto, turvakoti, kriisikeskus, rikosuhripäivystys, maahanmuuttotoimisto, perheasiainneuvottelukeskus. Yhteistyö on hioitunut vahvaksi 3 vuoden aikana, jona ryhmä on alueella toiminut.”

”Asumisneuvojen myötä yhteistyöstä on tullut entistä parempaa, asiakkaat saavat välillä saman tien asunto-tarjouksen.”

”Kela, aikuissosiaalityö. Helppo ottaa yhteyttä, yhteinen ymmärrys asunnon tarpeesta k.o. asiakkaalle/asiakasryhmälle. Säännöllinen asuntotilanteiden päivittäminen kasvokkain.”

”Puoltolausunto asunnonhakuun lastensuojelusta järjestyy aina pyydettyessä.”

Mitä pitäisi vielä kehittää? Keitä uusia yhteistyökumppaneita tarvitaan mukaan?

- Kelaan ja vuokranantajille toivotaan lisää tietoa ja ymmärrystä erilaisten erityisryhmien tarpeista.
- Lisää tuettua asumista /tukiasuntoja lapsiperheille, maahanmuuttajataustaisille ja väkivaltaa kokeneille.
- Kriisimajoitusta ei-väkivaltaa kokeneille.
- Lisää sellaisia asumisneuvoja, jotka tulevat asiakkaan luo.
- Puoltolausuntojen apu asunnon saamisessa todella vaihtelevaa -> selkeitä toimintamalleja ja käytäntöjä ja vähemmän yksittäisten työntekijöiden mielivaltaa.

"Tukiasuntoja, kriisiasuntoja tai muita väliaikaisia asuntoja pitäisi olla enemmän niille asiakkaille, joilla asunnon saaminen kestää, mutta ei ole enää turvakodin tarvetta. Asumisen/arjen tukea tulisi olla tarjolla enemmän, etenkin maahanmuuttajille. Myös mielenterveysongelmien vuoksi tukea tarvitseville. Tuen tulisi olla tiivistä, aluksi useita kertoja viikossa. Jos sosiaalitoimi ei pysty itse tuottamaan palvelua, pitäisi olla tarjolla yksityisen tai kolmannen sektorin toimijan palveluita maksusitoumuksella."

"Kunnasta ei voida tehdä tai myöntää palveluita, joita ei ole olemassa (esim. konkreettinen asumisohjaus). Vaikeasti asutettaville (paljon ulosottovelkaa, aiempia vuokratästejä) pitäisi kehittää jokin rakenne asunnon saamiseen. Nyt ollaan pitkälti vuokranantajien "mielivallan" armoilla. Joillekin ei tarjota millään ehdoilla asuntoa, joillekin laitetaan täysin kohtuuttomia ehtoja, vaikka ulosottovelat olisivat vuosien takaa ja täysin eri elämäntilanteesta."

"Turvakodille on tullut muutamia puheluita asiakkailta, joilla ei ole paikkaa mihin mennä. Väkivaltaa ei ole, joten he eivät ole turvakodin asiakkaita. He ovat asunnottomia tai vieraalla paikkakunnalla vailla yösjää. Tällaisille ihmisille pitäisi olla paikka mihin ohjata."

"Käytännöt ovat epäselvät ja yhteistyötä pitäisi kehittää. Lisää vuoropuhelua ja selkeä työnjako ja toimintamallit. Kaikki yhteistyökumppanit, jotka voivat tarjota asuntoja tai asumiseen liittyvää tukea ovat tervetulleita. Tietoa potentiaalisista yhteistyökumppaneista ei ole riittävästi."

"Yhteistyökumppaneina voisi olla asuntoneuvoja, joka tulisi asiakkaan luokse ja osaisi ohjata asiakasta hakemaan eri paikoista hakemaan asuntoa ja tietäisi palveluntarjoajat."

18. MITÄ MUUTA HALUAISIT VIELÄ KERTOA?

Avovastauksia tuli yhteensä 13.

"Tärkeä asia asunnottomuus yleensä ja sen ratkaisujen miettiminen, erityisesti naisiin kohdistuvana en ole siihen kuitenkaan itse törmännyt. Tosiasiahan on, että asuntoja on kyllä koko ajan paljon vapaana, ainakin tällä seudulla, mutta miten saadaan kysyntä ja tarjonta kohtaamaan? Ymmärrän kyllä, etteivät vuokranantajat halua ottaa kohtuuttomia riskejä asukkaiden osalta, hekin ovat aika heikoilla jos asiat sitten menevät huonosti ja tilanteista aiheutuu heille paljon taloudellista tappiota nykysysteemeillä."

"Meillä avopalveluyksikössä tulee todella harvoin asunnottomuuteen liittyviä asioita esiin. Joskus äideillä, jotka tapaavat lastaan valvotusti, on asumiseen liittyviä huolia."

”Vuokranantajat ovat kiristäneet asunnon saamisen kriteereitä ja valikoivat asukkaansa. Osittain takuuvuokrat ovat kohtuuttoman suuria, eivätkä kaikki vuokranantajat hyväksy Kelan maksusitoumusta.”

”Turvakodilla on joskus asiakkaita, joilla asunto on vaihtunut tiuhaan eri syistä. Osa naisasiakkaista voisi olla asunnottomia, elleivät siirtyisi parisuhteesta toiseen ja asuisi aina kulloisenkin miesystävän luona. Itsenäinen asuminen voi tuntua pelottavalta ja yksinäiseltä.”

YHTEENVETO

Siinä kuinka usein naisten tai perheiden asunnottomuuteen tai sen uhkaan törmätään työssä, oli nähtävissä selkeitä työmuotokohtaisia eroja, erityisesti verrattaessa ympärivuorokautisia yksiköitä ja avopalveluja. Eniten naisten/perheiden asunnottomuuteen tai sen uhkaan vaikuttavina tekijöinä kyselyssä näkyivät talous- ja velkaongelmat, väkivalta tai sen uhka, päihteet, avioero/avoero sekä mielenterveysongelmat.

Naisten ja perheiden asunnottomuus näytti resonoivan eniten perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyötä tekeville, sillä heitä oli kyselyyn vastanneista melkein puolet (N=46). Ympäri vuorokautisissa yksiköissä työskentelevistä 83% kertoi kohdanneensa asunnottomuutta tai sen uhkaa työssään usein ja jopa 86% oli sitä mieltä, että naisten asiakkuudet pitkittyvät johtuen sopivien asuntojen puutteesta.

Eri työmuotojen ympärivuorokautisissa yksiköissä työskenteleville, naisten tai perheiden asunnottomuus aiheena oli avopalveluja ja vertais-/ vapaaehtoistoiminnan palveluja tutumpi, sillä asuminen asiakkuuden jälkeen on konkreettinen syy keskustella asumiseen liittyvistä haasteista ja mahdollisesti tarvittavasta tuesta.

Jo koettu asunnottomuus vaikuttaa siihen, millaisia asioita asiakastyössä tulisi huomioida, jotta itsenäinen asuminen voisi tulevaisuudessa onnistua. Yhdistyksissä tehtävä arjen hallinnan taitojen vahvistaminen voi ennaltaehkäistä asunnottomuutta, samoin asumista koskevien aiempien haasteiden tunnistaminen. Kyselyyn vastanneiden mukaan asiakkuuden aikana yleisimmin tarjotut asumisen tukimuodot olivat palveluohjaus, asuntohakemuksen täyttämisen yhdessä sekä akuutin kriisitilanteen selvittely. Ympäri vuorokautisissa yksiköissä tavoitteena on omaan kotiin muuttaminen asiakkuuden jälkeen ja siksi asiakkaan arjen hallinnan taitoja pyritään tukemaan kokonaisvaltaisesti. Siitä huolimatta, yllättäen vain 52,9% ympärivuorokautisissa yksiköissä työskentelevistä vastaajista valitsi vastausvaihtoehdoista konkreettisen asumisen/arjen hallinnan taitojen opastuksen. Ehkä tämä kertoo siitä, että arjen hallinnan taitojen tukea ei tunnusteta suorana asumisen tukena.

Kyselyn perusteella, asiakkaista 10%:n ei nähdä tarvitsevan asumiseen mitään tukea nykyisen asiakkuuden päätyttyä. Millaista tukea tarjotaan niille 90%:lle joiden nähdään tarvitsevan tukea? Vastaajat kertoivat, että asiakkuuden jälkeinen tuki omassa kodissa alkaa useimmiten jo päällekkäin nykyisen asiakkuuden kanssa ja on yleisimmin kunnan järjestämää perhetyötä, taloudellista tukea ja/tai sosiaaliohjausta. Asiakkuuden jälkeistä tilannetta kuvaa kuitenkin vastaajien arvion mukaan parhaiten se, että saatu tuki tulee epäviralliselta, sosiaaliselta verkostolta (42,4%). ”Asumisen tukea on saatavilla” -vaihtoehto jäi vastauksissa täpärästi toiseksi (40,2%).

Kysymykseen siitä, kuinka kauan asiakkuuden jälkeinen tuki kestää ja saako asiakas tukea riittävän pitkään, koettiin vaikeaksi vastata. Palveluissa on työmuodosta riippuen rajalliset mahdollisuudet pitää asiakkaisiin yhteyttä asiakkuuden päättymisen jälkeen, joten työntekijät eivät pysty pitkällä aikavälillä kertomaan, jotta taako asumisen /arjen hallinnan taitojen tukeminen asumisen onnistumiseen ja sitä kautta asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen. Vastaamisen vaikeus koski etenkin avopalveluita sekä perhe- ja lähisuhdeväki-

valtatyön ympärivuorokautisia yksiköitä, joissa asiakkuudet ovat yleensä melko lyhyitä. Osassa palveluista asiakkaan kanssa sovitaan kotikäynti asiakkuuden päätyttyä, tai on mahdollisuus asumisharjoittelujaksoon tai tuettuun asumiseen, mutta mitä asiakkaalle kuuluu esimerkiksi vuoden kuluttua asiakkuuden päättymisestä, on yleisesti ottaen vaikea tietää, ellei asiakas itse ota yhteyttä siitä kertoakseen.

Suuri osa vastaajista (70%) tunnisti työssään nais erityisiä elementtejä. Naisten erityisten tarpeiden nähtiin usein liittyvän äitiyteen ja lapsiin ja esimerkiksi sopivan asumismuodon löytämiseen. Lisäksi naisten nähtiin olevan heikommassa fyysisessä ja taloudellisessa asemassa suhteessa miehiin. Tämä korostui perhe- ja lähi-suhdeväkivaltatyötä tekevien vastauksissa.

Asunnon saamisen selkeästi suurimpana esteenä nähtiin asiakkaan talous- ja velkaongelmat. Luottotietojen menettäminen sekä vuokratästit olivat näistä yleisimpiä. Seuraavaksi suurimpana syynä nähtiin maahanmuuttaja- tai romanitaustaan liittyvät kieli- ja kulttuurierot sekä esimerkiksi yksityisten vuokranantajien asenteet. Mikäli naisella/perheessä on alaikäisiä lapsia, sillä on vastaajien kokemusten mukaan pääsääntöisesti positiivinen vaikutus asunnon saamiseen, sillä lapsiperhettä ei voi kotiuttaa kadulle.

Vuokranantajatahojen kanssa tehtävää yhteistyötä olisi syytä selkeyttää ja kehittää, sillä vastaajilla ei ollut juuri tietoa sen toimivuudesta. Esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden kirjoittamien puoltolausuntojen hyödyllisyydestä oli hyvin erilaisia näkemyksiä. Vastauksista syntyi mielikuva, että on vaikutusta, mikäli vuokranantajataho/ asunnoista päättävä henkilö tunnetaan henkilökohtaisella tasolla. Jaetulla tiedolla ja ymmärryksellä erilaisten erityisryhmien tarpeista nähtiin olevan positiivinen vaikutus vuokranantajatahojen ja virastojen kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Kyselyn toteutuksen haasteina tunnistettiin, että asunnottomuuteen liittyviä termejä, kuten nais erityisyys, asumisen onnistuminen ja asumispolku, olisi ollut tarpeen avata lyhyesti niihin liittyvien kysymysten kohdalla. Lisäksi tuloksia arvioitaessa on huomioitava, että kyselyn kokonaisvastaukset (N=98) eivät ole suoraan yleistettävissä vastaamaan kaikkien Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyksissä työskentelevien henkilöiden näkemyksiä ja kokemuksia.

Vaikka miesten asunnottomuus on Suomessa saatu hienoon laskuun, naisten asunnottomuus ei ole laskenut samassa suhteessa. Tämä johtuu osittain siitä, ettei naisille ole riittävästi tarjolla heille sopivia palveluita. Turvalliseksi koettujen palvelujen ja asumisyksiköiden puute selittää osaltaan myös piiloasunnottomuutta, joka on erityisen yleistä asunnottomilla naisilla perheillä. ARA:n 2018 tilastojen mukaan, Suomessa oli viime vuonna yhteensä 1 244 asunnontonta naista ja 159 asunnontonta lapsiperhettä. Perheistä huomattava osa (77.4%) oli yksinhuoltajaperheitä.